

Innst. S. nr. 248

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

St.prp. nr. 53 (2003-2004)

Innstilling fra næringskomiteen om statens eierskap i Statkraft SF

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Statkraft SF er Norges største kraftprodusent og blant de tre største kraftprodusentene i Norden. Konsernet har en normal årsproduksjon på om lag 42 TWh, som tilsvarer rundt 1/3 av landets vannkraftproduksjon. Statkraftkonsernet og norske partnere (Statkraftalliansen) har samlet en midlere årsproduksjon på ca. 56 TWh. Statkraft konkurrerer i dag i kraftmarkedet på gjennomgående samme vilkår som andre aktører.

Regjeringen mener at Statkraft, som er Europas nest største vannkraftprodusent, skal fokusere på sin kjernekompetanse i selskapets videre utvikling. Statkraft skal være et kommersielt foretak som konkurrerer på like vilkår med andre kraftprodusenter. Regjeringen legger til grunn for statens eierstrategi at Statkraft skal konsentrere seg om å drive lønnsom produksjon og handel med fornybar energi, men med anledning til å drive virksomhet som står i en naturlig tilknytning til dette. Gjennom bortfallet av statsgarantier for nye lån, som ble iverksatt fra 1. januar 2003, har selskapet de samme økonomiske rammebetingelsene for sin drift som andre kraftselskap.

Dagens organisering er blant annet et resultat av at Statkraft siden omdannelsen til SF i 1992 har kjøpt andeler i flere andre kraftselskap i Norge, aksjeposter i det svenske kraftselskapet Sydkraft og det danske selskapet Scanenergi, samt at man har engasjert seg i vannkraftutbygging i Asia og Latin-Amerika.

I Statkraft SF ligger alle Statkrafts direkteide vannkraftverk med tilhørende anlegg og systemer. Foretaket står for den operative drift, vedlikehold og eierskap til kraftverkene, inklusive disponering av vannet og salg

av kraften. Statkraft eier helt eller delvis 89 kraftstasjoner. Foretaket har driftsansvaret for 59 av disse, mens 30 drives av andre.

Statkraft SF er engasjert i forskning og utvikling innen energiproduksjon og har inngått i enkelte samarbeid via andeler i mindre selskap som ikke fremkommer på organisasjonskartet.

Statkraft SF er morselskap for flere investeringer og andre utbygginger som en har valgt å plassere i egne selskap. Dette medfører at Statkraft SF leverer tjenester for flere av selskapene i konsernet.

Statkraft Vind AS er et holdingselskap for Statkrafts satsing på vindkraft. Selskapet eier aksjer i Smøla Vind AS (100 pst.), Smøla Vind 2 AS (100 pst.), Hitra Vind AS (100 pst.) og vil også stå som eier av eventuelle vindkraftprosjekter i utlandet. Statkraft Vind AS har ingen ansatte og leier inn nødvendige tjenester fra morselskapet.

Statkraft Energy Europe AS er et selskap for handelsaktiviteter i Europa. Selskapet har hovedaktiviteten i Tyskland, Nederland og Sverige. Virksomheten har ca. 60 ansatte fordelt på flere datterselskap. Selskapet eier i tillegg to tredjedeler av en kabel mellom Sverige og Tyskland gjennom datterselskapet Baltic Cable AB.

Statkraft Forsikring AS har konsesjon til å drive direkte forsikring og reassurans, begrenset til å gjelde overtakelse av risiko for selskap i Statkraft konsernet. Selskapet har 2 ansatte.

Statkraft har gjennom kjøp av aksjer i svenske Sydkraft negativ kontroll i Sveriges nest største kraftprodusent (44,6 pst.). Aksjene i Sydkraft eies gjennom Statkraft Energy Enterprise AS.

Naturkraft AS har konsesjon på utbyggingen av gasskraftverk på Kollsnes og Kårstø. De øvrige eierne av Naturkraft AS er Statoil og Norsk Hydro. Statkrafts eierandel i Naturkraft AS er på 1/3.

Statkraftalliansen har gått sammen om å danne et selskap, Småkraft AS, for å bygge ut små kraftverk, med installasjon fra 1-10 MW, i samarbeid med lokale grunneiere i hele landet.

Statkrafts internasjonale engasjement skjer gjennom flere selskap. Statkraft eier andeler i to kraftverk i Nepal og Laos, og har en utbyggingskonsesjon i Peru. Statkraft har driftsansvaret for kraftverket i Laos. Statkrafts videre internasjonale engasjement er organisert gjennom selskapet Statkraft Norfund Power Invest AS, som Statkraft eier sammen med Norfund.

Statkraft foreslo i desember 2002 å styrke egenkapitalen med 12 mrd. kroner. Konkurransemyndighetene har pålagt Statkraft salg av virksomhet som følge av betydelige oppkjøp de senere år. Gjennom nedsalgene vil selskapet få frigjort kapital. Også utover dette har Statkraft muligheter til å selge eiendeler som i mindre grad støtter opp om selskapets strategi. Sammen med egenkapitaltilførselen Stortinget vedtok i desember 2003 på 4 mrd. kroner, gir det selskapet muligheter til å bedre sin balansestruktur. Dette gir igjen muligheter til å gjennomføre nye investeringer. Regjeringen går på denne bakgrunn ikke inn for å tilføre selskapet mer kapital.

Regjeringen vil i årene fremover fastsette et relativt høyt utbytte (i øvre kvartil), beregnet med utgangspunkt i konsernets årsresultat etter skatt og minoritetsinteresser. Det er viktig at det ikke skapes innlåsnings-effekter som hindrer omstrukturering. Det vil derfor måtte vurderes nærmere hvorvidt eventuelle større gevinster som oppstår ved salg av eiendeler skal inngå i utbyttegrunnlaget.

Bakgrunnen for at Statkraft ved stiftelsen i 1991 ble organisert som et statsforetak, var at det også skulle være mulig å benytte selskapet som et sektorpolitisk instrument. I samsvar med Stortingets behandling av St.prp. nr. 52 (1998-1999), jf. Innst. S. nr. 233 (1998-1999), legges det til grunn at det ikke lenger er aktuelt å tildele nye industrikontrakter på myndighetsbestemte vilkår.

Det er viktig at Statkraft har samme rammebetingelser som andre aktører i markedet, blant annet når det gjelder å kunne utnytte kraftressursene mest mulig effektivt og forretningsmessig. Regjeringen varslet i St.meld. nr. 22 (2001-2002) Et mindre og bedre statlig eierskap omdanning av Statkraft til aksjeselskap. Dette ble begrunnet med behov for at selskapet skulle oppfattes som en normal aktør som opererte innenfor de samme rammebetingelser som gjelder for næringslivet for øvrig, og som Statkrafts forretningsmessige samarbeidspartnere og konkurrenter er fortrolige med. I forhold til internasjonaliseringen av kraftmarkedene er det viktig å være organisert i en selskapsform som er alminnelig kjent.

Konsernmodellen innebærer blant annet at nettvirksomhet og produksjonsvirksomhet/omsetningsvirksomhet legges i separate juridiske enheter for å bidra til å hindre en utnyttelse av netteiers monopolsituasjon. Mange kraftselskaper er i dag organisert etter en konsernmodell.

Statkraft har pekt på at det over tid vil være en naturlig ambisjon for selskapet å konsolidere inn virksomheter som i dag er deleiet gjennom Statkraft Holding AS. Ved eventuelt økt eierskap i selskaper der Statkraft i dag har minoritetsposisjoner kan nettvirksomhet og

sluttbrukersalg få et større omfang internt i konsernet, og dette ville gjøre det mer ønskelig at Statkraft er organisert etter en konsernmodell. Bruk av en konsernmodell er også naturlig sett i forhold til de krav som EU stiller til virksomheter som driver både konkurranseutsatt virksomhet og monopolvirksomhet.

Den viktigste forskjellen mellom statsforetaksloven og aksjeloven er etter de siste endringene at kun staten kan være eier av et statsforetak. Aksjeselskapsformen er vel kjent i markedet og den mest utbredte formen for å organisere forretningsmessig virksomhet av en viss størrelse. Ved å følge de normale reglene for aksjeselskaper oppnås større grad av gjennomsiktighet, og usikkerhet knyttet til særbehandling av Statkraft vil bli redusert. En annen fordel med aksjeselskapsformen er at dersom det er ønskelig, vil det være enklere å bringe samarbeidspartnere inn på eiersiden gjennom allianser eller fusjoner.

En forutsetning for full omdanning av Statkraft til aksjeselskap er innføring av en eiernøytral hjemfallsordning. En utredning av de ulike sider knyttet til hjemfallsordningen vil kunne foreligge høsten 2004. Det vil videre kunne ta tid å overføre dagens låneportefølje fra statsforetaket til et aksjeselskap. Statsforetaket må derfor opprettholdes frem til lånene er nedbetalt eller reforhandlet over i aksjeselskapet. På denne bakgrunn foreslås det at statsforetaket opprettholdes som morselskap i konsernet, som ellers omorganiseres etter en konsernmodell hvor produksjon og nettvirksomhet mv. legges i separate aksjeselskaper.

Regjeringen ber om Stortingets samtykke til at Nærings- og handelsdepartementet kan foreta en omorganisering av den underliggende virksomheten i Statkraft SF på i hovedsak de vilkår som er beskrevet i proposisjonen, ved at virksomheten og eiendelene i Statkraft SF føres over i underliggende aksjeselskap og at selskapet organiseres etter en konsernmodell. Statkraft SF vil i en slik modell være morselskap i konsernet. Videre foreslås det å oppheve den tidligere fastsatte låne- og garantirammen, og det er i den forbindelse forutsatt at ordningen med negativ pantsettelseserklæring videreføres.

For å avklare forholdet omkring overføringer av forpliktelser til aksjeselskapet og avskjære eventuell innsigelse fra medkontrahenten, foreslås i Ot.prp. nr. 63 (2003-2004) en lovbestemmelse som innebærer overføring av forpliktelser som ligger i Statkraft SF til aksjeselskapet uten at kreditorene og andre medkontrahenter kan motsette seg overføringen. Departementet legger til grunn at dette også omfatter eventuelle forkjøps- eller løsningsrettigheter.

Den foreslåtte omorganiseringen av Statkraft anses ikke å medføre særskilte økonomiske og administrative konsekvenser utover at selskapet må svare dokumentavgift i tråd med lovens normale ordning. Det er forutsatt at statens adgang til å fastsette utbytte opprettholdes så lenge staten er eeneier.

Organiseringen legger til rette for en struktur på konsernet som gjør at forretningsmessige resultater fra de enkelte enheter trer klarere frem enn i dag. Dette vil kunne bidra til å styrke oppfølgingen av de ulike forret-

ningsområdene, og gjennom det bedre selskapets resultater.

Ved overføring av virksomheten til aksjeselskap overføres ansettelsesforholdet til ansatte i Statkraft SF til underliggende aksjeselskap. Utover dette får omorganiseringen i utgangspunktet ingen konsekvenser for de ansatte. De ansatte har rett til styrerepresentasjon etter de alminnelige regler i selskapslovgivningen. Statkraft SF har i dag ikke bedriftsforsamling etter avtale med de ansatte. Den foreslåtte omorganiseringen vil ikke medføre noen endring vedrørende Riksrevisjonens kontroll med Statkraft SF og statsforetakets heleide datterselskap. Det tas sikte på at omorganiseringen kan skje med virkning fra den 31. august 2004, så fremt forholdene ligger til rette for dette, men senest 31. desember 2004.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fossli og Aud Gaundal, fra Høyre, Ivar Kristiansen, Michael Momyr og Erlend Nornes, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Olaf Gjedrem og May-Helen Molvær Grimstad, og fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, viser til St.prp. nr. 53 (2003-2004) om statens eierskap i Statkraft SF samt St.meld. nr. 22 (2001-2002) Et mindre og bedre statlig eierskap hvor all statens eierskap i næringsvirksomhet ble gjennomgått, og til brev fra Nærings- og handelsdepartementet av 6. mai 2004, 12. mai 2004, 24. mai 2004, 1. juli 2004 og 3. juni 2004 (vedlagt).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at når det gjelder Statkraft SF, har Regjeringen i proposisjonen lagt til rette for en fokusert strategisk utvikling for Statkraft SF, samtidig som en klar norsk forankring i selskapet opprettholdes for blant annet å sikre nasjonal kontroll og utvikle kompetansmiljøet.

Disse medlemmer er kjent med at kraftmarkedet i Norge var tidlig ute med å liberalisere energiloven med konsekvenser for konkurranse og prisdannelse. Handelen på Nord Pool har gradvis blitt utvidet til også å omfatte Sverige, Finland og Danmark. Disse medlemmer har merket seg at Nord Pools handelssystemer har fungert som modell for utvikling av elektrisitetsbørsene i flere land, og norsk energikompetanse er blitt overført til andre europeiske markeder.

Liberalisering og deregulering har også vært en del av realiteten for det europeiske kraftmarkedet. Dette har ført til økt fokus på lønnsom utvikling innenfor det enkelte virksomhetsområde. Behovet for sterkere funksjonell oppdeling og økende krav til kompetanse, innovasjon og systemer er konsekvenser av dette. Disse

medlemmer legger merke til at organisering gjennom såkalte integrerte selskaper hvor den forretningsmessige risikoen spres i flere av de ulike delene av verdikjeden med hensikt at større aktører diversifisere risikoen, er en vanlig organisering.

Disse medlemmer er videre kjent med at kraftbransjen i flere av de europeiske landene domineres av noen få store selskaper. Vertikal integrasjon med betydelig aktivitet også innen nett- og sluttbrukervirksomhet er karakteristisk for hvordan disse selskapene har organisert sin virksomhet.

Disse medlemmer erkjenner at vi i Norge er i en svært gunstig posisjon ved at vi har et unikt ressursgrunnlag både i vannkraften og i olje- og gassressursene på norsk kontinentalsokkel. Det ligger også godt til rette for utnyttelse av andre fornybare energikilder som vind, saltkraft, tidevann og biomasse.

Disse medlemmer viser til at Statkraft SF er Norges største kraftprodusent og blant de tre største kraftprodusentene i Norden. I Europa er vi en av de største vannkraftprodusentene samt at vi er en sentral leverandør av naturgass til Europa. Disse medlemmer merker seg at utviklingen i bransjen med internasjonalisering og deregulering, stiller Statkraft SF overfor mange utfordringer. Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen i St.meld. nr. 22 (2001-2002) Et mindre og bedre statlig eierskap la opp til at Statkraft SF skulle kunne delta i industrielle løsninger, der staten ikke lenger vil være eeneier. Disse medlemmer viser til at Regjeringen ikke foreslår endrede fullmakter på dette området, og at en eventuell endring i eierstrukturen i Statkraft SF derfor må forelegges Stortinget.

Statkrafts organisering

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til Stortingets behandling av St.meld. nr. 22 (2001-2002) Et mindre og bedre statlig eierskap og Innst. S. nr. 264 (2001-2002) hvor medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet bl.a. sa følgende:

"Eit anna fleirtal, medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ynskjer eit handlekraftig offentleg eigd norsk kraftselskap i den aukande internasjonale konkurransen. Statkraft kan medverka til å sikra at me enno har ein vesentlig offentleg eigarskap i kraftnæringa i Noreg."

Flertallet har dette som utgangspunkt og bakgrunn for de standpunkter som flertallet har i forhold til de forslag som Regjeringen fremmer.

Flertallet mener det er svært uheldig at en så viktig sak ikke gis mer tid til behandling når nesten halvparten av representantene på Stortinget ber om det, samtidig som hjemfallsordningen er til utredning og Regjeringen har blitt bedt om å fremme en egen sak om nytt industrikraftregime.

Flertallet mener at denne saken vil ha svært stor betydning for nasjonen, fordi det legges til rette for at norske vannkraftressurser helt eller delvis kan bli over-

tatt av utenlandske eiere. Det fremgår av Grunnloven § 19 at "Kongen vaager over at Statens eiendomme anvendes og bestyres paa den av Stortinget bestemte og for Almænvesenet nyttigste Maade". Bestemmelsen bygger på det prinsipp at eierskapet til og forvaltningen av statlig eiendom er et spesielt viktig anliggende for nasjonen, og det er lang politisk tradisjon for at endringer i slike nasjonale anliggende bare gjennomføres dersom det er bred politisk enighet om det. Vannkraften har vært behandlet med stor klokskap siden en startet med utbygging ved begynnelsen av forrige århundre, og dette har vært med på å bygge og utvikle den norske velferdsstaten. Det er viktig å videreføre denne klokskapen slik at framtidige generasjoner også kan beholde kontrollen over denne evigvarende naturressursen.

Flertallet mener at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet nå er i ferd med å sette kontrollen med og forvaltningen av vannkraftressursene i fare gjennom at det gis en åpning for privatisering og utenlandske oppkjøp (eiere) i vårt viktigste kraftselskap. Det heter følgende i St.prp. nr. 53 (2003-2004) på s. 2:

"Regjeringen åpner for at Statkraft kan delta i den videre restruktureringen av kraftmarkedet i Europa gjennom industrielle løsninger der staten ikke lenger er eeneier."

Videre heter det på s. 34:

"Departementet tar sikte på at all virksomhet etter hvert overføres fra statsforetaket til underliggende selskap."

Flertallet mener at dette viser at formålet med omorganiseringa ikke bare handler om ny selskapsform. Det er de nevnte forslagene i proposisjonen Stortinget nå tar stilling til, og ikke de politiske kommentarer som er gitt i kjølvannet av disse. Proposisjonen etterlater ikke tvil om at delprivatisering av Statkraft vil kunne bli utfallet.

Flertallet viser til at hjemfallutvalgets innstilling vil foreligge høsten 2004. Hjemfall har fram til nå vært vårt viktigste verktøy for å beholde vannkrafta i norsk eie. Flertallet mener at det blir enda viktigere med politisk kontroll over Statkraft dersom ordningen med hjemfall blir svekket. Dersom mulighetene for å kreve hjemfall til Staten forsvinner/redueres samtidig som deler av Statkraft selges til utlandet, vil uerstattelige verdier være tapt.

Flertallet har videre merket seg at Regjeringen i proposisjonen varsler at de åpner for at Statkraft kan delta i den videre restrukturering av kraftmarkedet i Europa gjennom industrielle løsninger, og der staten ikke lenger er eeneier.

Selv om Regjeringen i proposisjonen ikke foreslår salg eller børsnotering av Statkraft nå, er forslaget om å la Statkraft inngå industrielle løsninger i realiteten et forslag om å privatisere selskapet. En slik utvikling kan flertallet ikke støtte.

Selv om en eventuell sammenslåing med det annet selskap må godkjennes av Stortinget, er det etter fler-

tallets syn nå en tar stilling til prinsippet om å slippe private eiere inn i Statkraft.

Flertallet mener at Statkraft som SF også i fremtiden kan delta i det internasjonale kraftmarkedet. Flertallet er også opptatt av at Statkraft som et offentlig eid selskap kan være et energipolitisk instrument for staten.

Flertallet viser til at Stortinget nylig har anmodet Regjeringen om å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, jf. Innst. S. nr. 181 (2003-2004). Flertallet mener dette er et selvstendig argument mot omdanning av Statkraft slik Regjeringen nå foreslår.

Flertallet vil derfor ikke støtte Regjeringens forslag om å omorganisere Statkraft SF til et AS, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprettholde dagens organisasjonsform for Statkraft."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at organiseringen av statens eierskap til de ressurser som ligger i Statkraft SF har endret seg over tid, i takt med utviklingen i samfunnet. Samtidig mener disse medlemmer, på bakgrunn av den utviklingen som har funnet sted i næringen de senere år, herunder det markedssystemet som er etablert etter endringene i energiloven i 1991 og en felles nordisk kraftbørs (Nord Pool), at det er viktig at Statkraft gis samme rammebetingelser som andre aktører i markedet slik at kraftressursene forvaltes mest mulig effektivt og forretningsmessig. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til at Regjeringen i St.meld. nr. 22 (2001-2002) Et mindre og bedre statlig eierskap, varslet omdanning av Statkraft SF til aksjeselskap. Dette ble begrunnet med behovet for at selskapet skulle oppfattes som en normal aktør som opererte innenfor de samme rammebetingelsene som gjelder for næringslivet for øvrig.

Disse medlemmer legger også vekt på at det i forhold til internasjonale forretninger både ved låneopptak, handel og kraftutvekslingsavtaler samt investeringer eller allianser, vil være viktig for Statkraft å være organisert i en selskapsform som er alminnelig kjent. Disse medlemmer viser til at den såkalte konsernmodellen er hensiktsmessig i denne sammenheng, blant annet ved at nettvirksomhet og produksjonsvirksomhet/omsetningsvirksomhet legges i separate juridiske enheter i likhet med mange andre kraftselskaper og slik energiloven legger opp til. På denne måten kan man hindre en utnyttelse av netteiers monopolsituasjon, og samtidig oppnås fleksibilitet samt interne styringsmessige og kontrollmessige fordeler. Disse medlemmer viser også til at bruk av konsernmodellen er naturlig i forhold til de krav EU stiller til virksomheter som driver både konkurranseutsatt virksomhet og monopolvirksomhet. Aksjeselskapsformen er også hensiktsmessig i forhold til eventuelle samarbeidspartnere. Disse medlemmer er kjent med og støtter opp under forslaget om at statsfo-

retaket opprettholdes som morselskap i konsernet som ellers omorganiseres etter en konsernmodell hvor produksjon og nettvirksomhet mv. legges i separate aksjeselskaper.

Når det gjelder problematikken knyttet til hjemfallsordningen, vises til det utvalgsarbeidet som pågår. En eventuell videre full omdannelse til AS forutsetter en innføring av en eiernøytral hjemfallsordning. Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil benytte anledningen til å presisere at i påvente av dette bør Statkraft SF for størst mulig del av sin virksomhet ha både rammevilkår og organisasjonsform tilsvarende sine konkurrenter.

Disse medlemmer viser videre til Statkraft SFs visjon om å være ledende i Europa innen miljøvennlig energi, hvor det å skape verdier for eier, kunder og samfunn er vektlagt. Selskapets sterke stilling og kompetanse innen vannkraftproduksjon er et utgangspunkt for denne strategien. Kraftbransjen i Norge har de siste årene vært inne i en periode med omfattende restrukturering. Statkraft har hatt en aktiv rolle i denne prosessen, men er nå kommet i en situasjon hvor konkurransemyndighetene krever at de avhender andeler i Hedmark Energi AS, E-CO Vannkraft og produksjonskapasitet tilsvarende Trondheim Energiverk. Statkraft kan øke sine eierandeler i selskap der de allerede har omfattende eierskap, men kan ikke bidra til restrukturering innenlands gjennom oppkjøp av nye selskap. Disse medlemmer peker på at det er viktig for Statkraft SF å finne gode løsninger på pålagte salg, slik det har skjedd gjennom salget av Kraftverkene i Øvre Namsen og opsjonsavtalen om avhending av Hedmark Energi AS.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser det som viktig at Statkraft får gode muligheter til å utvikle seg videre både nasjonalt og internasjonalt, slik at bedriften kan bli en ledende nordisk og internasjonal aktør. Dette krever betydelige investeringer, noe foretaket i dag ikke har mulighet til økonomisk. Disse medlemmer er av den oppfatning at staten som ansvarlig eier må klargjøre en eierstrategi som muliggjør økt tilførsel av kapital slik at virksomheten kan utvikle seg videre. Disse medlemmer mener imidlertid at det ikke er heldig at Statkraft fortsatt er 100 pst. statlig eiet. Et foretak i en slik posisjon må omorganiseres til en selskapsform som er kjent i markedet og få inn flere eiere som et ledd i å styrke kompetansen. Disse medlemmer er derfor av den oppfatning at Statkraft må børsnoteres og delprivatiseres. I denne sammenheng viser disse medlemmer til Statoil, Telenor og Hydro og banker som staten har betydelige eierinteresser i og som alle er børsnotert. En virksomhet som skal være en internasjonal aktør, må være børsnotert for å kunne oppnå den nødvendige handlekraft i den interne beslutningsprosessen med lang avstand til sine eiere, samt muligheten for å kunne bruke egne aksjer og nyemisjoner som oppgjør i forbindelse med kjøp av selskaper og aksjer i andre sel-

skaper eller ved gjennomføring av fusjoner. Disse medlemmer mener at det kun er som et børsnotert og delprivatisert selskap at Statkraft kan oppfylle ovennevnte målsettinger. Disse medlemmer er kjent med at en forutsetning for full omdannelse av Statkraft til aksjeselskap er innføring av en eiernøytral hjemfallsordning.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å omdanne Statkraft SF til et børsnotert selskap med 30 pst. innsalg av private eiere i tilknytning til Stortingets behandling av saken om innføring av en eiernøytral hjemfallsordning."

Disse medlemmer gir subsidiær støtte til Regjeringens omorganiseringsforslag av Statkraft.

Resultater og verdiutvikling

Komiteen vil at større gevinster som realiseres ved salg av kraftverk holdes utenfor ved beregning av utbytte. En klarhet i dette vil bidra vesentlig til forutsigbarheten i den restruktureringen av balansen som synes nødvendig for Statkraft.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Statkraft SF er tilført betydelig kapital siden opprettelsen. Dette har dannet grunnlaget for store oppkjøp i Norge og i Norden. Det legges vekt på at selskapet i det videre ikke får tilført mer kapital fra staten, slik at selskapet selv må justere sin balanse og kapitalstruktur i takt med rammebetingelsene samt ønsket ratingnivå og strategisk utvikling av selskapet. Disse medlemmer vil i denne forbindelse påpeke at fastsetting av utbytte er et viktig element for tilpasning av Statkrafts kapitalstruktur. Eier i statsforetak fastsetter utbytte uten å begrenses av styrets forslag. Tidligere har det vært formulert en utbyttepolitikk om å ta 50 pst. av resultatet i utbytte, samtidig som et bredt flertall i Stortinget år etter år har vedtatt et vesentlig høyere utbytte. At det nå legges til grunn at eier vil kreve relativt høyt utbytte øker graden av forutsigbarhet og mulighet til planlegging.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at ordningen med statsgaranti for nye lån er falt bort, etter endringen av lov om statsforetak i 2002.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at bortfallet av statsgarantien har hatt konsekvenser for ratingen som låntaker. Statkraft har nå de samme rammebetingelser og vurderes på linje med andre eiere når det gjelder lånebetingelser. Det betyr at selskapets soliditet har fått større vekt i lånesammenheng, og det kan ikke arbeide med samme gjeldsgrad som før. Den direkte effekten av dagens rating på eksisterende låneforpliktelsener er foreløpig

begrenset, men betydningen for selskapets lånekostnader vil øke etter hvert som de statsgaranterte lånene innfris eller reforhandles. Disse medlemmer er kjent med at dette vil påvirke ratingvurderingene og krever endring i kapitalstrukturen og gjeldsbelastningen. Disse medlemmer mener det er viktig at Statkraft SF tilpasser seg til samme rammebetingelser som andre og justerer virksomheten og balansestrukturen på en måte som støtter opp under det målet selskapet har i forhold til rating. I tråd med en omlegging til at selskapet skal tilpasse balansen innenfor en rating, støtter disse medlemmer at dagens låne- og garantiramme for Statkraft opphører.

Disse medlemmer er enig i strategien om at Statkraft SF skal drive lønnsom produksjon og handel med fornybar og miljøvennlig energi, med anledning til å drive virksomhet som står i en naturlig tilknytning til dette. For at dette skal være mulig, er det viktig at organisering av virksomheten er lagt til rette for dette. Disse medlemmer mener hovedprinsippene i Regjeringens forslag som legges til grunn gjør det, og støtter opp under forslaget.

Utbyttepolitikken

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet har merket seg at Regjeringen i proposisjonen konstaterer at det er eier som fastsetter utbytte i et statsforetak uten å begrenses av styrets forslag, og at Regjeringen også konstaterer at dette kan innebære uforutsigbarhet for selskapet, blant annet i planleggingen av større investeringer.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen varsler at de i tiden fremover legger til grunn at eier vil kreve et svært høyt utbytte, i øvre kvartil, og at dette skal beregnes med utgangspunkt i konsernets årsresultat etter skatt og minoritetsinteresser. Disse medlemmer mener at engangsgevinster ved salg, eller andre ekstraordinære inntekter, må holdes utenfor ved fastsetting av årlig utbytte. Disse medlemmer mener at en slik utbyttepolitikk vil svekke selskapets muligheter til å investere og videreutvikle seg. Disse medlemmer viser til at Stortinget tidligere har vedtatt Statkraft sin strategi om å være ledende i Europa innen miljøvennlig energi.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen og Stortinget de seinere årene har tatt ut et utbytte på over 90 pst., mens konkurrerende selskaper i Europa har betalt ut et utbytte på under 50 pst. til sine eiere. Dette har, etter disse medlemmers syn, bidratt til å svekke Statkrafts konkurransevne. Disse medlemmer viser i den forbindelse til at regjeringen Stoltenberg i sin tid fremmet forslag om at utbytte skulle ligge på om lag 50 pst., og at Stortinget den gang ga sin tilslutning til dette.

Disse medlemmer viser til at Statens forretningsmessige eierskap NOU 2004:7 anbefaler at aksjelovens normalregler for utbyttebeslutninger også anvendes for statsaksjeselskaper og statsforetak. Dette vil bety at det i praksis er styret som får fullmakt til å fastsette utbytte. Disse medlemmer støtter dette

prinsippet, og vil foreslå at styret i Statkraft får fullmakt til å fastsette utbytte, men at utbytte i gjennomsnitt skal ligge på om lag 50 pst. i en periode på 5 år.

Disse medlemmer går imot omdanning av Statkraft og viser til sitt forslag til endring i statsforetakslovens § 17 og aksjelovens § 20-4 pkt. 4, inn tatt i innstilling til Ot.prp. nr. 63 (2003-2004), som vil medføre at utbytte fra Statkraft reguleres av aksjelovens normalregler om dette, jf. aksjelovens kapittel 8. Disse lovendringene skal tre i kraft straks og legges til grunn ved behandling av statsbudsjettet for 2005.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har registrert at departementet vil kreve et høyt utbytte liggende i det øvre kvartil. Disse medlemmer vil hevde at dette verken er forenlig med foretakets ambisjoner om å nå ønsket ratingnivå eller med målsetting om å ha et slagkraftig norsk kraftselskap. Disse medlemmer vil videre vise til utbyttepolitikken som er praktisert, hvor det er fastsatt et utbytte på 95 pst. de to siste årene, og signalene i proposisjonen. Disse medlemmer mener dette vil være lite egnet som stimulans til varig og optimal verdiskapning. Disse medlemmer viser i denne forbindelse til utredningen "Statens forretningsmessige eierskap" (NOU 2004:7) hvor det sies å være svært unormalt med ovennevnte utbyttepolitikk:

"Et utgangspunkt for en god industriell utvikling er at selskapene har kapital til å finansiere lønnsom vekst. Hvilken utbytteandel som er fornuftig vil således variere med selskapets situasjon. De fleste større, internasjonale selskaper betaler gjennomgående 30 til 50 pst. av gjennomsnittlig overskudd over tid til utbytte."

Disse medlemmer har merket seg utredningens konklusjoner:

"Begrunnelsen for særregler for statsaksjeselskap og statsforetak har vært at det er særskilte hensyn knyttet til styring og kontroll når staten eier. Utvalget mener at dette hensynet ikke forsvarer en opprettholdelse av bestemmelsene fordi at eieren, så vel ved en eventuell uenighet om eierforhold, som i andre saker, vil kunne foreta styreendringer. Utvalget vil således anbefale at aksjelovens normalregler for utbyttebeslutninger også anvendes for statsaksjeselskaper og statsforetak."

Disse medlemmer sier seg enig i utvalgets anbefaling. Det er foretakets virksomhet, strategiske beslutninger og operativ drift som må lede frem til hvilket utbytte og hvilket utbyttensnivå det til en hver tid er ønskelig å legge seg på. Disse medlemmer mener derfor at det er normalbestemmelsen i aksjeloven om utbytte som skal gjelde etter at Statkraft er omorganisert.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge aksjelovens normalregler til grunn ved fastsettelsen av utbytte fra Statkraft SF."

Komiteen medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at Statkraft har svært gode muligheter til fortsatt å være et ledende selskap for miljøriktig energi med dagens organisasjonsform. Statkraft er allerede - innenfor dagens statsforetaksform - tungt involvert i det internasjonale energimarkedet, eksempelvis gjennom sitt 44 pst. eierskap av Sydkraft, et selskap vesentlig større enn Statkraft. Det Statkraft trenger, er større forutsigbarhet fra eier når det gjelder utbyttepolitikk og strategi for selskapet, men dette avhenger ikke av selskapsform. Disse medlemmer mener at omdannelse til aksjeselskap er en tilrettelegging for framtidig privatisering - slik det står i proposisjonen - og der en ønsker minst mulig politisk innflytelse over Statkraft. Disse medlemmer ønsker sterk politisk styring og kontroll over vannkrafta fordi denne ressursen har en verdi og et tidsperspektiv som må underlegges politiske vurderinger.

Disse medlemmer viser til at det har vært tatt svært stort utbytte fra Statkraft de siste åra, og at dette har ført til usikkerhet for selskapet. Disse medlemmer mener at det framover må bli en langt mer forutsigbar utbyttepolitikk der større deler av overskuddet beholdes i selskapet slik at strategien med å være en miljøvennlig energiproducent kan videreutvikles. Det er naturlig at styret fremmer forslag om utbytte, men at det er eieren som vedtar utbytte. Disse medlemmer mener det imidlertid er nødvendig å gi klare føringer på utbyttennivå, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen som hovedregel å sørge for at utbytte fra Statkraft i gjennomsnitt skal ligge på 50 pst. innenfor en ramme på 5 år."

Kapitaltilførsel

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, har merket seg at Regjeringen i meldinga sier at det ikke vil bli aktuelt med kapitaltilførsel til Statkraft. Flertallet synes det er merkelig å innta en generell negativ holdning til eventuell kapitaltilførsel. Flertallet mener det ikke kan utelukkes at gode søknader og gode investeringsprosjekter kan dukke opp og da er det etter disse medlemmers vurdering et merkelig signal Regjeringen sender ved å si blankt nei på forhånd. Flertallet viser til brev fra næringsministeren av 12. mai 2004 (vedlagt) hvor det fremgår at Statkraft har hatt en meget god avkastning over normalen. Flertallet mener dette viser at det er god investering å plassere penger i selskapet og vil derfor vurdere en eventuell kapitaltilførsel til selskapet i hvert enkelt tilfelle.

Eierstrategi

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet legger til grunn at Norge trenger en konkurransedyktig aktør i det nordiske og europeiske kraftmarkedet. Dette er vesentlig ikke minst for å beholde og videreutvikle norsk kompetanse og norske arbeidsplasser i denne delen av energisektoren. Disse medlemmer sier derfor enig med Statkraft i visjonene

om å være ledende i Europa innen miljøvennlig energi. Disse medlemmer er opptatt av at Statkraft skal spille en betydelig rolle i europeisk energiforsyning i de kommende år. Det er derfor viktig at foretaket gis gode muligheter til å delta offensivt i en videre restrukturering i det nordiske og europeiske kraftmarkedet.

Disse medlemmer mener den norske stat må ha et aktivt forhold til utviklingen i kraftsektoren, og om nødvendig komme med tiltak og styringssignaler som kan sikre en fornuftig og fremtidsrettet utvikling av bransjen. Disse medlemmer er av den oppfatning at det vil være uheldig om store deler av norsk energiforsyning kom på utenlandske hender. Likevel er det positivt med et visst innslag av utenlandske eiere i bransjen, slik som man har erfaringer med over mange år fra kontinentalsokkelen.

Industrikraft

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at Regjeringen ved å foreslå omdannelse av Statkraft til aksjeselskap, for alle formål å regne legger til rette for en avvikling av Statkraft som myndighetenes redskap i industri- og distriktpolitikken. Flertallet reagerer på at statsråd Gabrielsen bagatelliserer Statkrafts betydning for industrikraftregimet i svar på brev fra komiteen 3. juni 2004 (vedlagt). Der svarer statsråden på spørsmål 2:

"Jeg vil bemerke at når det i spørsmålsstillingen hevdes at

"Statkraft har frem til i dag vært et sentralt instrument for myndighetene i utformingen av det norske kraftregimet",

så er det, etter min oppfatning, ikke riktig. I henhold til vedtektene for Statkraft skal selskapet drives etter forretningsmessige prinsipper. Statkraft har i hovedsak ikke vært brukt som et "instrument" på andre måter enn i forhold til industrien. Sentrale elementer i det norske kraftregimet er basert i lovgivning og forskrifter, og er skilt fra eierrollen."

Flertallet vil bemerke at Statkrafts rolle i forhold til nettopp industrien og kraftregimet er alt annet enn uvesentlig. Utnyttelsen av vannkraften for å sikre verdiskaping og sysselsetting, har vært, og er, en av de sentrale bjelker i norsk industripolitikk.

Flertallet vil påpeke det faktum at så lenge Statkraft AS er direkte eller indirekte 100 pst. eiet av staten, er det formelt sett mulig å ha samme sektorpolitiske oppfølging av kontraktene som i dag. Det at selskapslovgivningen stiller krav til en betydelig formell prosess for å få effektivt vedtak som medfører endringer i avtaler og/eller vilkårene for disse, kan imidlertid føre til at terskelen for å ivareta nødvendige hensyn kan bli vesentlig større.

Flertallet oppfatter det dit hen at med andre aktører inne på eiersiden i Statkraft, vil en oppfølging av det sektorpolitiske ansvaret som har negative konsekvenser for Statkraft, innebære at staten forfordeler de andre aksjonærene. Det vil være svært uheldig for industrien at et Statkraft med andre enn staten på eiersiden, vil kunne påberope seg formelle hindre for kontraktsopp-

følging med positiv effekt for industrien og omstilling i berørte lokalsamfunn, mens tiltak som er positive for Statkraft ikke vil møte slike hindre.

Dokumentavgift

Komiteen viser til departementets forslag om at Statkraft skal betale dokumentavgift i tråd med lovens normalordning. Komiteen mener ilagt dokumentavgift ved omorganiseringen av Statkraft skal kompenseres med et tilsvarende beløp som trekkes fra i grunnlaget for utbyttet etter skatt inneværende år.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om at ilagt dokumentavgift ved omorganisering av Statkraft blir kompensert med et tilsvarende beløp."

Eventuelt salg av aksjer i et framtidig Statkraft AS

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at stortingsproposisjonen om Statkraft ikke inneholder forslag til endring av fullmakter, og vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Det skal ikke skje salg av aksjer i et framtidig Statkraft AS uten at salget på forhånd er godkjent av Stortinget. Også en eventuell fusjon der Statkraft AS er delaktig skal behandles av Stortinget."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget samtykker i at Statkraft SF omorganiseres på i hovedsak de vilkår som er beskrevet i proposisjonen, ved at virksomheten og eiendelene i Statkraft SF føres over i underliggende aksjeselskap og at selskapet organiseres etter en konsernmodell.

Forslag 2

Statkraft SFs låne- og garantiramme oppheves.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen legge aksjelovens normalregler til grunn ved fastsettelsen av utbytte fra Statkraft SF.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å omdanne Statkraft SF til et børsnotert selskap med 30 pst. innsalg av private eiere i tilknytning til Stortingets behandling av saken om innføring av en eiernøytral hjemfallsordning.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen som hovedregel å sørge for at utbytte fra Statkraft i gjennomsnitt skal ligge på 50 pst. innenfor en ramme på 5 år.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens innstilling I fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteens innstilling II fremmes av en samlet komité.

Komiteens innstilling III fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringen opprettholde dagens organisasjonsform for Statkraft.

II

Stortinget ber Regjeringen om at ilagt dokumentavgift ved omorganisering av Statkraft blir kompensert med et tilsvarende beløp.

III

Det skal ikke skje salg av aksjer i et framtidig Statkraft AS uten at salget på forhånd er godkjent av Stortinget. Også en eventuell fusjon der Statkraft AS er delaktig skal behandles av Stortinget.

Oslo, i næringskomiteen, den 8. juni 2004

Olav Akselsen
leder

Olaf Gjedrem
ordfører

Vedlegg 1**Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 6. mai 2004****Spørsmål fra Stortingets næringskomité i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 53 (2003-2004)**

Det vises til brev fra Stortingets næringskomité datert 5. mai 2004 og brev datert 6. mai 2004. Innenfor den tidsfristen som næringskomiteen har satt i brev av 5. mai 2004 vil svarene på spørsmål 3 om konsesjonsregler og spørsmål 4 om skatteregler nødvendigvis måtte gis på et overordnet nivå.

Spørsmål i brev fra Næringskomiteen datert 5. mai:**Spørsmål 1**

Hvilken organisasjonsform har de store europeiske energiselskapene som Vattenfall, Fortum, E.On, RWE og EdF?

Svar:

Samtlige selskaper er aksjeselskaper, med unntak av EdF. EdF er et såkalt "Etablissement Public à caractère Industriel et Commercial" (EPIC), men det er etter det departementet kjenner til planer om omdannelse til aksjeselskap.

Spørsmål 2

Hvem er de største eierne i disse selskapene?

Svar:

Vattenfall er 100% eiet av den svenske stat.

Fortum er et børsnotert selskap hvor den finske stat pr 30. april 2004 eier 60,5%. Andre "større" eiere i Fortum er ulike pensjonsfond med eierandeler i størrelsesorden 1-2%.

E.On er børsnotert i Frankfurt og New York. Basert på aksjonærstrukturen i oktober 2003 er delstaten Bayern den største eieren i E.On med 4,96% av aksjene. 52,98% er eiet av ulike forsikringsselskaper, banker og investeringsselskaper. 2,35% av aksjene er eiet gjennom "American Depositary Receipts", 5,2% er såkalte "Treasury Stocks", og om lag 34,5% er eiet av andre aksjonærer

RWE er børsnotert i Frankfurt. Pr august 2003 var de største enkelteierne Allianz med 7% og Münchner Rück med 5%. Institusjonelle investorer hadde samlet om lag 39% av aksjene, mens private og ansattes eierinteresser til sammen utgjorde 16%. Øvrige aksjer var eiet av kommuner, byer mv.

EdF er 100% eiet av den franske stat.

Spørsmål 3

Hvilke fellestrekk har konsesjonsreglene for selskapene?

Svar:

Nærings- og handelsdepartementet har ikke detaljert kunnskap om konsesjonsforholdene i Sverige, Finland, Tyskland eller Frankrike. En nærmere gjennomgang av konsesjonsregelverket i disse landene fordrer grundige

undersøkelser som nødvendigvis vil ta noe tid. Innenfor enkelte land kan det være flere jurisdiksjoner og følgelig forskjellig regelverk. Et selskap kan dermed ha flere sett med konsesjonsregelverk å forholde seg til innenfor samme land. Omtalen nedenfor indikerer resultatet av foreløpige undersøkelser.

I Sverige er det ikke hjemfall eller eierbegrensninger på vannkraftverk. Heller ikke Finland har hjemfallsrett. I Tyskland krever produksjon av elektrisitet basert på vannkraft en konsesjon, som normalt har en varighet på mellom 50 og 80 år. Enkelte konsesjoner er inngått på et så tidlig tidspunkt at de er tidsubegrensede. I enkelte delstater er konsesjonstiden redusert ned mot 25 til 35 år. I Frankrike er det et konsesjonsregime for vannkraftverk over en viss størrelse. Konsesjonene varer normalt 75 år. Konsesjonen og vilkårene kan under visse vilkår fornyes.

Spørsmål 4

Hvilke fellestrekk har skattereglene for selskapene?

Svar:

En oversikt over gjeldene skatteregler for kraftprodusenter i disse landene krever tid til grundige undersøkelser. En foreløpig gjennomgang viser at vannkraftverk i Sverige skattlegges i henhold til den alminnelige selskapsbeskatning. Det er også visse særregler, blant annet i forhold til fastsetting av beregningsgrunnlag og avskrivninger. Tilsvarende gjelder i hovedsak i Finland. En nærmere gjennomgang av beskatningen i disse landene ble gitt i St.meld. nr. 2 for 2000-2001 (vedlegg 1). Etter det departementet kjenner til synes beskatning av vannkraftproduksjon i Frankrike og Tyskland i hovedsak å følge hovedregler og prinsipper for den alminnelige selskapsbeskatning i de respektive land.

Spørsmål i brev fra Næringskomiteen datert 6. mai:**Spørsmål:**

Hvilken utbyttepolitikk har de store europeiske energiselskapene Vattenfall, Fortum, E.On, RWE og EdF?

Svar:

Utbyttepolitikken i disse selskapene påvirkes av selskapenes respektive planer, eksisterende kapitalisering, kontantstrøm, kostnader, muligheter for å hente inn ny egenkapital, rating, eierskap samt en rekke andre faktorer. Det er derfor ikke uten videre meningsfylt å sammenligne utbytteneivået i de enkelte selskaper.

Tabellen under viser beregnet utbytteprosent i de ulike selskapene for de siste to årene:

	2003	2002
RWE	74%	59%
E.On	28%	41%
Fortum	46%	39%
Vattenfall	26%	22%
EdF	Antatt 37,5%	90%

Vedlegg 2

Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 18. mai 2004

St.prp. nr. 53 (2003-2004) - Spørsmål frå næringskomiteen

Det vises til brev datert 12. mai 2004 frå Stortingets næringskomité.

Spørsmål 1:

I proposisjonen vert det sagt at Statkraft ved ei eventuell omorganisering må betale dokumentavgift til staten. Komiteen er kjend med at fleire selskap som har endra selskapsform ikkje har betalt dokumentavgift, blant anna NSB og Posten. Kva er grunngjevinga for at Staten no pålegg Statkraft dokumentavgift ved ei eventuell omorganisering.

Svar:

Stortinget har i vedtak nr. 1443 av 26. november 2003 Vedtak om særavgifter til statskassen for budsjetterminen 2004, fastsatt at

"Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov av 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift betales avgift til statskassen ved tinglysning av dokument som overfører hjemmel til fast eiendom, herunder bygning på fremmed grunn, med 2,5 pst. av avgiftsgrunnlaget."

Avgiftsplikta oppstår ved tinglysning av dokumentet og blir utrekna av salsverdien til tomta, inkludert bygningar og faste anlegg, som det overdras eigeomsrett til i samband med det avgiftspliktige dokument. Det er ikkje praksis for fritak etter dokumentavgiftsloven § 3, men fritak er ved høve gitt i særlov.

Regjeringa ønskjer ikkje å reise moglege statstøttereftslege problemstillingar i samband med den foreslåtte omorganiseringa av Statkraft.

EFTAs overvaksningsorgan (ESA) har i samband med utskillinga av Entra Eiendom AS stilt spørsmål ved om Entra sitt fritak frå dokumentavgift er i samsvar med reglane om offentleg stønad i EØS-avtalen. ESA har og bedt om ei oversikt over alle høve der staten har gjeve fritak frå dokumentavgift ved omdanningar av offentleg verksemd. Noreg har gjeve ESA ei slik oversikt og argumentert med at unntaka ikkje er offentleg stønad. Ein kan likevel ikkje sjå bort frå at ESA vil sjå nærare på saka. Ulovleg utbetalt stønad vil normalt krevjast tilbakeført.

Ut i frå momenta over har Nærings- og handelsdepartementet vurdert det som tilrådeleg at Statkraft betalar dokumentavgift i tråd med lov om dokumentavgift.

Spørsmål 2:

Kva har avkastninga vært på dei midlane som har vært skutt inn i Statkraft som eigenkapital?

Svar:

Det er gjeve ein omtale av avkastninga til Statkraft i St.prp. nr. 53 (2003-2004), Statens eierskap i Statkraft SF, kapittel 7.3, som omhandlar Statkrafts verdiutvik-

ling. Tabell 7.2 viser ei oppstilling over statens innskott og uttak i perioden.

I proposisjonen har departementet gjort greie for verdivurderinga utført i 2003, som kan samanliknas med ei tilsvarande verdivurdering utført i 2000. Disse tar utgangspunkt i ein verdsettingsmetode som er mest mogleg samanliknbar med verdsettinga av børsnoterte selskap. Verdien blei her vurdert til omlag 38 til 48 milliardar kroner.

I kapittel 7.3 har departementet rekna ut at Statkraft hadde ein avkastning på 10 prosent for perioden 2000 - 2003. Verdien av Statkraft vart då estimert med utgangspunkt i børsverdiar for andre kraftselskap og gav ein verdi for Statkraft i 2003 på om lag 43 milliardar kroner før siste kapitalinnskot. Avkastninga når ein ser heile perioden 1992 - 2003 blir lågare då Statkraft måtte gjennom ei kraftig endring etter fristillinga. Dersom verkeleg verdi i dag settes til 43 milliardar kroner impliserer det at eigenkapitalen har forrenta seg med 6,9 pst per år for heile perioden 1992-2003.

I proposisjonen er det gjort greie for at det er mogleg å nytta andre verdsettingsmetodar. Andre metodar å berekne verdsettinga på vil gje andre tall for avkastning.

Spørsmål 3:

Korleis vil kapitalsituasjonen og ratinga til Statkraft bli påverka av utbyttepolitikken?

Svar:

Statkraft sin rating påverkast av både kvantitative faktorar som til dømes tilbakeholdte overskott og kontantstrøm, og kvalitative faktorar som til dømes type produksjonsaktiva. Eit høgt utbyttennivå vil isolert sett redusere høve til å byggje kapitalreservar og soleis påverka ratingvurderinga negativt. Men også ei rekkje andre forhold vil påverke ratingvurderinga, blant anna kapitalstrukturen. Statkraft har sjølv eit rom for å justere verksemda og balansestrukturen på ein måte som støtter opp under foretaket sitt mål om rating.

Spørsmål 4:

På høyringa med Statkraft kom det fram at det vil være avgjerande for selskapet før eit eventuelt nedsal å vite om salgsgevinst vil bli unnateke frå overskot-skattlegging. Vil departementet gje si støtte til at ein eventuell salgsgevinst vert unnateke frå overskot-skattlegging.

Svar:

Gevinstar og tap etter avhending av verksemdar, eigeomdar eller andre eigendelar er med når ein sett opp rekneskap for ein bedrift. Dei er difor med i det overskotet som leggjast til grunn for skatteleggjing. Ved fastsetting av utbytte som ein prosentdel av overskot etter skatt ville slike gevinstar og tap påverka

utbyttet til eigar. I St.prp. nr. 53 (2003-2004) opnar departementet for å halde slike gevinstar utanfor utbyttegrunnlaget. Årsaka til det er at ein ikkje ønskjer å skape innlånsningseffektar i samband med ein nødvendig omstrukturering av balansen til Statkraft. Det vil bli

vurdert frå sak til sak om gevinstar i samband med sal av eigendelar bør vera med i utbyttegrunnlaget. Regjeringa vil koma attende til dette i samband med budsjett-handsaminga av Statkraft.

Vedlegg 3

Brev fra Nærings- og handelsdepartementet, v/statsråden til næringskomiteen, datert 24. mai 2004

Spørsmål fra næringskomiteen vedrørende St.prp. nr. 53 (2003-2004)

Det vises til brev datert 18. mai 2004 fra Stortingets næringskomite, med følgende spørsmål vedrørende St.prp. nr. 53 (2003-2004):

I følge proposisjonen er Statkraft nede på en kreditt-rating på BBB+/Baa2. Under høring i komiteen opplyste styrets representanter at en kreditt-rating på A+ nivå er nødvendig for å sikre en god fremtidig utvikling av selskapet. Vil det være mulig for Statkraft å oppnå en kreditt-rating på A+ med de forslag som Regjeringen fremmer i St.prp. nr. 53 (2003-2004)?

1. Svar:

Innenfor et "A"-nivå er det forskjellige graderinger på ratingen, og det stilles ulike krav til soliditet og gjeldsbetjeningsevne i nedre del (A-) og i øvre del (A+) av skalaen. Departementet vil vise til brev av 18. desember 2002 fra Statkrafts styre til Nærings- og handelsdepartementet hvor styret skriver at en "kreditt-rating på "A"-nivå er nødvendig for å sikre en god fremtidig utvikling av selskapet". Brevet fulgte som uttrykt vedlegg til proposisjonen. Statkraft har her ikke eksplisitt gitt uttrykk for at en A+ rating er nødvendig. Det er også A-nivået og ikke en plassering i øvre del av dette nivået som selskapet har gitt uttrykk for er av betydning for å komme i betraktning som motpart i enkelte kontrakter.

Nærings- og handelsdepartementet har lagt til grunn at Statkraft selv må justere sin virksomhet og balansestruktur slik at målet om en ønsket rating understøttes. Målet om rating må likevel etter min vurdering ses i sammenheng med de generelle målsettingene for selskapet slik det er redegjort for i 2 avsnitt i kap 8.4 s. 35 i St.prp. nr. 53 (2003-2004):

"Fra et eierståsted vil ambisjoner om rating over tid også henge sammen med forventninger om avkastning på egenkapitalen. En høy rating gjennom større egenkapital øker krav til overskudd for å nå ønsket egenkapitalavkastning. Departementet viser til at Statkraft i de nærmeste årene vil søke å konsolidere eksisterende virksomhet, samt tilpasse nivå og tidspunkt for investeringer til målet om en A-rating, og støtter dette som et langsiktig mål. Selskapet må ha sterkt fokus rettet mot en lønnsomhetsutvikling som kan understøtte et slikt mål, og må justere sin virksomhet og balanse i tråd med dette".

Jeg vil ellers peke på at den direkte effekten av dagens rating på eksisterende lånevilkår foreløpig er begrenset, men betydningen for selskapets lånekostnader vil øke etter hvert som de statsgaranterte lånene innfris eller reforhandles. På den andre siden vil selskapets inntjening bedres etter hvert som dagens industrikontrakter med myndighetsbestemte priser utfases.

Høyere inntjening og bedret evne til gjeldsbetjening vil alt annet likt redusere kravet til egenkapital for å nå et bestemt ratingnivå. Ratingen vil da for en stor del avhenge av selskapets egen evne til å frigjøre kapital bundet i ikke-strategiske investeringer og gjennom dette omstille sin balansestruktur. Jeg viser her til at det i St.prp. nr. 53 (2003-2004) legges opp til en særskilt vurdering av utbytte knyttet til gevinster som realiseres i forbindelse med salg av eiendeler. Regjeringen ønsker gjennom dette å unngå innelånsningseffekter og slik at realisering av slike gevinster kan stimulere til restrukturering og bedring av balansestruktur og egenkapital.

Det er en rekke forhold som påvirker Statkrafts kredittvurdering, eller rating. I tillegg til eventuelt frigjøring av kapital, vil også blant annet utbyttepolitikken og markedsutviklingen være sentralt. Målsettingen om en rating på A-nivå står likevel fast, men vil avhenge av overnevnte forhold.

Vedlegg 4

Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 1. juni 2004

Spørsmål fra næringskomiteen vedrørende St.prp. nr. 53 (2003-2004) Statens eierskap i Statkraft SF

Det vises til brev datert 27. mai fra næringskomiteen vedrørende St.prp. nr. 53 (2003-2004).

Spørsmål 1:

Hvordan tenker departementet seg muligheten til å følge opp Stortingets vedtak om å utrede et forslag til en ny generasjon industrikraftkontrakter, dersom Statkraft blir omgjort til aksjeselskap, og Statkraft gjennom inngåelse av en strategisk allianse (fusjon) får andre eiere enn staten?

Svar:

Regjeringens forslag til en omorganisering av Statkraft innebærer ingen begrensninger i forhold til adgangen til å utrede mulighetene for å gi nye industrikraftkontrakter. I den grad det skulle vise seg mulig å gi industrien nye industrikraftkontrakter på myndighetsbestemte vilkår uten at dette er i strid med statsstøttereguleringen, vil dette fortsatt kunne pålegges Statkraft. Den nærmere oppfølgingen av Stortingets vedtak om å utrede mulighetene for en ny generasjon med industrikraftkontrakter vil bli foretatt av Olje- og energidepartementet.

Det foreligger i dag ingen konkrete planer om å bringe private aktører inn på eiersiden i Statkraft. Dersom det skulle bli aktuelt, vil regjeringen fremme en egen sak om dette til Stortinget.

Hvis Stortinget, - etter en eventuell delprivatisering, skulle ønske å tildele industrien en ny generasjon med industrikraftkontrakter på myndighetsbestemte vilkår, må det velges en annen modell enn dagens. En slik modell kan muligens tenkes å være basert på et anbudssystem der også andre kraftprodusenter inviteres til å delta.

Spørsmål 2:

Regjeringen legger til grunn at Olje- og energidepartementet fortsatt skal ha den sektorpolitiske oppfølgingen av kraftkontraktene og leieavtalene med industrien. Denne oppfølgingen kan ha både positive og negative økonomiske konsekvenser for Statkraft. Eksempelvis kan dette være inngåelse av konsernkraftavtaler med bidrag fra industrikonsernet til omstilling i lokalsamfunnet, alternativt oppsigelse av kontrakter ved nedleggelse, oppfølging av behovsvilkåret, oppfølging av vilkår om lokal anvendelse av overskudd fra salg av kraft, søknader om adgang til salg av kraft ut over 3 år, o.l.

Med dagens statsforetak blir sektorpolitiske hensyn ivaretatt gjennom foretaksmøter i Statkraft SF. Dersom industrikontraktene skal legges til Statkraft AS, vil sektorpolitiske pålegg knyttet til kontraktene først måtte vedtas i foretaksmøtet i Statkraft SF, deretter må Statkraft SF pålegge generalforsamlingen i Statkraft AS,

som igjen pålegger styret i Statkraft AS, å effektivere det aktuelle forholdet i tilknytning til kraftkontraktene.

Ser departementet dette som en praktisk håndterbar måte å ivareta forholdene til kraftkontraktene?

Dersom Statkraft AS gjennom inngåelse av en strategisk allianse (fusjon) får andre eiere enn staten, hvordan ser departementet for seg at ivaretagelse av de sektorpolitiske hensynene skal ivaretas i forhold til de andre eierne?

Svar:

Ved en konserndannelse som Statkraft før eller siden bør foreta, jf intensjonene i energiloven og EUs direktiv 2003/54EC, vil produksjonsvirksomheten legges i et datterselskap slik at den skilles ut fra nettvirksomheten. Også i en slik sammenheng vil den formelle fremgangsmåten som beskrevet over være dekkende. Rent operasjonelt stiller dette seg imidlertid annerledes i et konsern. Jeg legger til grunn at konsernledelsen vil ha styringssystemer på plass som sørger for en ekspedit håndtering av slike forhold. Jeg vil for øvrig vise til St.prp. nr. 53 (2003-2004) hvor det fremgår at det planlegges identiske styrer mellom statsforetaket og det underliggende aksjeselskapet, noe som vil bidra til å gjøre også den formelle prosessen raskere.

Dersom Stortinget skulle slutte seg til et eventuelt fremtidig forslag om delprivatisering av Statkraft, vil nye eiere innenfor dagens hjemfallsregler kunne erverve inntil en tredjedel av Statkraft AS. I likhet med andre delprivatiseringer vil i hovedsak rettigheter og forpliktelser som ligger i selskapet ikke forandres som følge av at det kommer nye eiere inn i selskapet. Før en eventuell delprivatisering vil det være naturlig å gå gjennom styringsmekanismene, slik at det sikres at statens styringsmuligheter fortsatt er tilfredstillende ivaretatt. Eventuelt nye eiere i Statkraft vil være klar over den styringsrett staten har i forhold til industrikraftkontraktene, og vil ikke kunne motsette seg slik myndighetsutøvelse.

Spørsmål 3:

Statkraft SF har i dag en informasjonsplikt overfor departementet dersom kommersielle reforhandlinger eller andre endringer i industrikontraktene har vesentlige sysselmessige konsekvenser.

Hvordan skal denne forpliktelsen ivaretas når industrikraftkontraktene blir liggende i et underliggende aksjeselskap?

Hva vil være konsekvensene dersom denne informasjonsplikten ikke overholdes, og Statkraft AS sine handlinger får konsekvenser for sysselsetningen i et lokalsamfunn?

Hva vil eksempelvis skje dersom Statkraft stanser kraftleveransene til en bedrift som er kommet i betalingsvansker?

Svar:

I St.prp. nr. 53 (2003-2004) fremgår det at "Den foreslåtte omorganiseringen vil ikke endre rettigheter og forpliktelser som følger av de inngåtte industrikraftavtalene." Departementet legger til grunn at informasjonsplikt i tråd med dette ivaretas også etter en omorganisering.

Av statsforetaksloven § 23 første ledd fremgår det at "Forvaltningen av foretaket hører under styret, som også påser at virksomhetene drives i samsvar med foretakets formål, vedtekter og retningslinjer fastsatt av foretaksmøtet. Styret har ansvaret for en tilfredsstillende organisering av foretaket.". Den rollefordelingen som er nedfelt i statsforetaksloven, så vel som i aksjeloven, tilsier dermed at styret har ansvar for den nærmere detaljutforming av styringsstrukturen. Departementet vil i utgangspunktet ikke blande seg inn i dette, men påse at de føringer som regjering og Stortinget har lagt etterleves.

Konsekvensene av manglende overholdelse av informasjonsplikten vil avhenge av de konkrete omstendigheter. Jeg kan vanskelig se at hvorvidt selskapet er organisert som i dag, - eller i tråd med regjeringens forslag, i en slik sammenheng har særlig betydning. Jeg er ikke kjent med at Statkraft tidligere skal ha misligholdt sin informasjonsplikt og jeg kan ikke se at det er særlig sannsynlig at slikt mislighold vil inntreffe i fremtiden. Jeg ønsker derfor ikke å spekulere i slike hypotetiske forhold.

Dersom en bedrift kommer i betalingsvansker kan Statkraft i utgangspunktet stanse kraftleveransene. Det er imidlertid nedfelt i Statkraft sine vedtekter at dersom selskapet gjennom utøvelse av sitt forretningsmessige ansvar foretar endringer som gir vesentlige negative konsekvenser for sysselsettingen, har Statkraft en særlig informasjonsplikt til Olje- og energidepartementet. I en slik situasjon kan Olje- og energidepartementet bestemme at Statkraft skal opprettholde kraftleveransene. Det er imidlertid begrenset hvor lenge Statkraft kan pålegges å gi betalingshensstand. Slik betalingshensstand vil i realiteten være en likviditetsoverføring fra Statkraft til den angjeldende industribedrift, og følgelig raskt vil kunne anses som ulovlig statsstøtte, i strid med EØS-regelverket. Den foreslåtte omorganiseringen av Statkraft vil ikke stille saken annerledes enn i dag, og svaret på spørsmålet vil avhenge av de konkrete omstendigheter.

Spørsmål 4:

I henhold til Regjeringens forslag skal kraftanleggene som er omfattet av avtalene om foregrepet hjem-

fall bli igjen i Statkraft SF, for senere å flyttes til Statkraft AS når eventuelle endringer i konsesjonsreglene tillater dette. Dersom Statkraft omgjøres til AS, og får andre enn staten inn på eiersiden i selskapet, vil de kraftverkene som har hjemfalt til staten ikke lengre forvaltes av Statkraft på statens vegne, men som følge av strategiske allianser Statkraft eventuelt måtte ha inngått, bli eiet av et selskap der staten er en av flere norske og eventuelt utenlandske eiere. Etter dagens avtaler vil både de eksisterende anleggene og de nye utbygningene i disse vassdragene (eksempelvis Sauda) bli overtatt av det som i dag er Statkraft AS i 2030. Dersom statens eierskap eksemplvis gjennom en fusjon er redusert til 51 %, er det da en bevisst politikk fra Regjeringens side å overføre disposisjonsretten og eierskapet til disse kraftverkene fra de industriselskapene som i dag disponerer anleggene til et selskap som bare delvis er eiet av staten, og som kanskje har et utenlandsk og eller annet norsk privat eierskap på over 40 %?

Svar:

Spørsmålstillingen indikerer at andre selskap enn Statkraft har eiendomsretten til vannfall som er leiet ut i henhold til industrikraftregimet. Dette er ikke tilfelle. Alle disse vannfallene er omfattet av avtaler om foregrepet hjemfall mellom staten og konsesjonæren. Avtalene var basert på at konsesjonærene fikk anledning til å leie anleggene tilbake fra staten for en ny periode mot at eiendomsretten til vannfallene samtidig ble overdratt til staten. Enkelte leieavtaler er senere forlenget. I forbindelse med at Statkraft ble utskilt som statsforetak, ble eiendomsretten til vannfall og kraftverk som er knyttet til avtalene om foregrepne hjemfall overdratt fra staten til Statkraft SF, slik at de inngår i Statkrafts SFs åpningsbalanse. Når disse vannfallene, i henhold til nye leieavtaler inngått med Statkraft, leveres tilbake til Statkraft i 2030, er det følgelig ingen eiendomsrett som overdras, fordi vannfallene og kraftanleggene allerede er eiet av Statkraft. Spørsmålet om eiendomsrett stiller seg noe annerledes i forhold til anleggsmidler knyttet til tilleggsutbygninger, men vilkårene for overføring av disse til Statkraft er nærmere regulert i leieavtalene, herunder spørsmål om kompensasjon. Jf for øvrig Ot.prp. nr. 70 (1992-1993) side 6.

Jeg vil imidlertid igjen få understreke at hva som vil inngå i en eventuell delprivatisering, vil regjeringen måtte få komme tilbake til, - dersom dette skulle bli aktuelt en gang i fremtiden.

Vedlegg 5

Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 3. juni 2004

Spørsmål fra næringskomiteen - St.prp. nr.53 (2003-2004)

Det vises til brev datert 28. mai 2004 fra næringskomiteen, vedrørende St.prp. nr. 53 (2003-2004).

Spørsmål 1:

En betydelig del av Statkrafts produksjon er knyttet opp i leveringskontrakter til kraftintensiv industri, med varighet flere år frem i tid. Fra industrien er det et samlet krav om at disse kontraktene i en eller annen form må videreføres. St.prp. nr 53 inneholder ingen forslag eller drøfting av hvorledes kraftleveransene til industrien skal videreføres.

Som et ledd i behandlingen av forsyningssikkerhetsmeldingen - Innst. S. nr 181 (2003-2004) - har en samlet energi- og miljøkomite med unntak av Fremskrittspartiet truffet følgende vedtak: *"Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til å utrede en ny generasjon kraftkontrakter for kraftforedlende industri, tilpasset industriens behov for kraft til konkurransedyktige priser om med klare effektiviseringsmål innenfor EØS-regelverket."*

Er departementet enig i at det vil være mest hensiktsmessig å ha utredet spørsmålet om hvorledes industrikontraktene kan videreføres innenfor Norges internasjonale forpliktelser, før det tas endelig stilling til Statkrafts fremtidige selskapsform, eller har departementet andre forslag til hvordan dette skal gjøres?

Svar:

Industrikraftregimet vi har i dag varer frem til 2030, men de fleste kontraktene løper ut i perioden frem til 2011. Problemstillingene knyttet til omdannelse av Statkraft til aksjeselskap og den sektorpolitiske håndteringen av kraftavtalene vil være aktuell uansett om kraftvilkårene til industrien videreføres eller ikke. Dette er noe som vil bli tatt hensyn til i omdannelsen. Dersom det skulle bli aktuelt å delprivatisere en gang i fremtiden, vil dette temaet bli nøye vurdert.

I brev datert 1. juni 2004 fra Nærings- og handelsministeren til Stortingets næringskomite, fremgår det at: *"Regjeringens forslag til en omorganisering av Statkraft innebærer ingen begrensninger i forhold til adgangen til å utrede mulighetene for å gi nye industrikraftkontrakter. I den grad det skulle vise seg mulig å gi industrien nye industrikraftkontrakter på myndighetsbestemte vilkår uten at dette er i strid med statsstøtteregelverket, vil dette fortsatt kunne pålegges Statkraft."*

Den planlagte omorganiseringen reduserer i seg selv ikke mulighetene for staten til å pålegge Statkraft å inngå nye industrikraftkontrakter med industrien på myndighetsbestemte vilkår. Det er etter min vurdering derfor ingen grunn til å utsette behandlingen av St.prp. nr. 53 (2003-2004).

I hvilken grad det eventuelt er mulig innenfor statsstøtteregelverket å tilby industrien nye industrikraftkontrakter på myndighetsbestemte vilkår, vil Olje- og energidepartementet komme tilbake til i Statsbudsjettet 2005, jf uttalelse fra Statsråd Einar Steensnæs i Stortinget den 18. mai 2004.

Spørsmål 2:

Det fremgår av proposisjonen s. 2 at *"Regjeringen åpner for at Statkraft kan delta i den videre restruktureringen av kraftmarkedet i Europa gjennom industrielle løsninger, og der staten ikke lenger er eier."* Denne uttalelsen er gjentatt på s.33.

Med de restriksjoner konkurransemyndighetene har lagt på Statkraft i Norge og med Regjeringens syn om at Statkraft skal konsentrere seg om kraftproduksjon, vil *"industrielle løsninger, der staten ikke lenger er eier"* med nødvendighet bety at Regjeringen åpner for internasjonale kraftforetak på eiersiden i Statkraft, eller sagt med andre ord- en delprivatisering.

Statkraft har frem til i dag vært et sentralt instrument for myndighetene i utformingen av det norske kraftregimet. Det foreligger ikke i proposisjonen noen utredninger av hvilke konsekvenser et utenlandsk eierskap i Statkraft vil kunne få for utformingen av norsk energipolitikk fremover.

Er departementet enig i at en slik utredning bør foreligge senest samtidig med Stortingets stillingstaken til Statkrafts fremtidige selskapsform og eierskap eller har departementet andre forslag til fremgangsmåte?

Svar:

En eventuell delprivatisering av Statkraft vil måtte forelegges Stortinget for godkjenning på vanlig måte. Det vil også være slik at den vil måtte behandles på ordinær måte etter de konkurransereglene som til enhver tid måtte gjelde.

Jeg vil bemerke at når det i spørsmålsstillingen hevdes at *"Statkraft har frem til i dag vært et sentralt instrument for myndighetene i utformingen av det norske kraftregimet"*, så er det, etter min oppfatning, ikke riktig. I henhold til vedtektene for Statkraft skal selskapet drives etter forretningsmessige prinsipper. Statkraft har i hovedsak ikke vært brukt som et *"instrument"* på andre måter enn i forhold til industrien. Sentrale elementer i det norske kraftregimet er basert i lovgivning og forskrifter, og er skilt fra eierrollen.

I den grad det skulle bli aktuelt med endringer i eierskapet vil regjeringen komme tilbake til Stortinget om dette, med grundige vurderinger av konsekvenser mv.

Spørsmål 3:

Statkraft har i de senere år kjøpt betydelige eierandeler i andre norske kraftforetak, herunder i BKK, Skagerak Energi, Agder Energi og HEAS. Statkraft har også kjøpt Trondheim Energiverk.

Det heter i proposisjonen på s. 20 at Statkraft tar sikte på "å konsolidere inn virksomheter som i dag er deleiet gjennom Statkraft Holding AS", og at Statkrafts eierinteresser i disse selskapene kan øke. Det heter videre at "statsforetaket opprettholdes som morselskap i konsernet, som ellers omorganiseres etter en konsernmodell hvor produksjon og nettvirksomhet mv legges i separate aksjeselskaper."

Ovenstående kan forstås slik at f.eks TEV, som Statkraft eier fullt ut, vil opphøre som eget aksjeselskap og virksomheten der vil inngå i datterselskap produksjon og datterselskap nett. Tilsvarende kan det også antas at de andre kraftselskapene etter hvert blir organisert, dersom Statkraft overtar eierskapet fullt ut.

Det kan ikke ses opplyst i proposisjonen hvorledes dette er tenkt. Kan departementet redegjøre for hva en ser for seg på dette punkt, og om en slik organisering av Statkraft som er foreslått, f.eks kan føre til at hovedkontoret til Trondheim Energiverk ikke lenger vil være plassert i Trondheim?

Svar:

I statsforetaksloven § 23 første ledd heter det at: "Forvaltningen av foretaket hører under styret, som også påser at virksomhetene drives i samsvar med foretakets formål, vedtekter og retningslinjer fastsatt av foretaksmøtet. Styret har ansvaret for en tilfredsstillende organisering av foretaket...". Regjeringens fremlegg er basert på at denne rollefordelingen ikke endres.

I forhold til Trondheim Energiverk (TEV) kan jeg opplyse om at selskapet allerede er organisert etter en konsernmodell. Det er ikke nødvendig å omorganisere TEV med bakgrunn i energilovens intensjoner, eller EU direktiv 2003/54 EC ("el-direktivet", ikke implementert). Jeg vil imidlertid peke på at Statkraft allerede i dag, - og uavhengig av Regjeringens forslag til en omorganisering, kan rasjonalisere drift og organisasjonsstrukturen i TEV, - med de eventuelle begrensninger som måtte følge av salgsavtalen med Trondheim kommune.

Konkurransemyndighetene har pålagt Statkraft avbøtende tiltak i forbindelse med kjøpet av TEV. Dette kan innebære at en del av TEVs produksjonskapasitet selges. Som en konsekvens kan dette medføre et behov for endringer i TEVs organisasjon og juridiske struktur.

Som eier forutsetter jeg at Statkraft organiserer sin virksomhet mest mulig rasjonelt, slik at staten får best mulig avkastning på den investerte kapital. Regjeringen forutsetter videre i fremlegget at Statkraft organiseres etter en konsernmodell, hvor produksjon og nett legges i separate datterselskaper. I denne sammenheng vil det etter min mening være fornuftig å velge en organisasjonsmodell som er robust i forhold til mulige endringer i regelverket, som følge av el-direktivet. Styret må foreta den nærmere oppfølging av overnevnte føringer. Hvordan dette vil slå ut i forhold til TEV og evt. andre selskaper, vil avhenge av styrets vurderinger og de konkrete forhold som gjør seg gjeldende i forhold til de enkelte eiendeler.

